

KONGL. MAJ:TS BEFALLNINGSHAFVANDES

uti

Stockholms Län

till

KONGL. MAJ:T

i underdånighet afgifne

EMBETS - BERÄTTELSE

för åren 1848, 1849 och 1850.

STOCKHOLM, 1852.

**P. A. NORSTEDT & SÖNER,
Kongl. Boktryckare.**

INLEDNING TILL

Kongl. Maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1817/1821-1851/55.

Kungl. Maj:ts överståthållares i Stockholms stad och Kungl. Maj:ts befallningshavandes i Sveriges län till Kungl. Maj:t femårsberättelser. Vissa femårsperioder finns även tabellbilagor.

Berättelserna innehåller följande avdelningar:

- Länets allmänna beskaffenhet
- Innevånare
- Näringar
- Politisk författning
- Städer

Efterföljare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetad och utgivet av Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1863-1912. Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes uti Stockholms Län till Kongl. Maj:t i underdånighet afgifne Embets-berättelse för åren 1848, 1849 och 1850. Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2010. Vid digitaliseringen har en innehållsförteckning skapats och lags till.

KONGL. MAJ:TS BEFALLNINGSHAFVANDES

uti

Stockholms Län

till

KONGL. MAJ:T

i underdånighet afgifne

EMBETS - BERÄTTELSE

för åren 1848, 1849 och 1850.

STOCKHOLM, 1852.

**P. A. NORSTEDT & SÖNER,
Kongl. Boktryckare.**

INNEHÅLL

Underdånig berättelse

	Sid.
§ 1. Länets allmänna beskaffenhet.....	3.
§ 2. Invånare.....	3.
Folknummern.....	3.
§ 3. Hufvudnäringar.....	6.
Jordbruket.....	6.
Kreatursskötseln.....	9.
Skogsskötseln.....	10.
Bergs- och Bruksrörelsen.....	10.
Tackjernstillverkning.....	11.
Stång- och Ämnesjerns-tillverkningen.....	11.
Jernmanufakturtillverkningen.....	11.
Kalkstensbrott.....	12.
Andra bruk, fabriker och inrättningar.....	12.
Pappersbruket vid Nyqvarn och Klädesfabriken vid Ählö.....	12.
Skeppsvarf.....	12.
§ 4. Binäringar.....	13.
Fisket.....	13.
Skjälffångst.....	13.
Sjöfarten.....	13.
Skeppsbyggeri.....	14.
Jagten.....	14.
Kolning.....	14.
Tjärubräkning.....	14.
Salpetertillverkningen.....	14.
Forsling.....	14.
Bränvinsbränningen.....	14.
§ 5. Förvaltning och Politisk författning.....	14.
Statsbidrag.....	15.
Helsovården.....	17.
Fattigförsörjningen.....	17.
Hushållnings-Sällskap.....	18.
Till Rofdjurens utödande.....	18.
Utmätningar.....	18.
§ 6. Städerna.....	19.
Särskilda slags näringsidkare i städerna voro år 1850 följande.....	19.

Tabellbilaga

Statistisk tabell öfver Städerne inom Stockholms Län för åren 1848,
1849 och 1850

Statistisk tabell öfver Fögderierne inom Stockholms Län för åren 1848,
1849 och 1850

Underdånig Berättelse till Kongl. Maj:t, angående Stockholms Län
i statistiskt och ekonomiskt hänseende under åren 1848,
1849 och 1850.

§ 1.

Länets allmänna beskaffenhet,

Ett upprepande af hvad härom i förut afgifne Femårsberättelser blifvit uppgifvet skulle sannolikt vara utan intresse och nytta, då något nytt icke är att meddela om Länets allmänna beskaffenhet, som vanligen icke heller på en kortare tidrymd undergår någon förändring. Länets indelning har under ifrågasvarande tre år ej heller blifvit förändrad, hvarken i administrativt, judicielt eller ecklesiastiskt hänseende.

§ 2.

Invånare.

Folknummern i länet utgjorde, enligt 1850 års mantalslängder, 114,047, deraf 54,825 af maskön och 59,222 af qvinkön. *Betalande personella* utskyl-der voro 30,602 män och 33,062 qvinnor, och derifrån befriade 24,223 af maskön och 26,160 af qvinkön.

Progressionen af folkökningen sedan år 1822 visar sig af följande sammanställning, grundad på förut afgifne Femårsberättelser, enligt hvilka folknummern uppgick:

År 1822 till	95,221	personer
» 1827 »	103,270	»
» 1832 »	104,986	»
» 1837 »	108,989	»
» 1842 »	111,793	»
» 1847 »	112,700	»

hvadan folkökningen utgjort:

från	1822	till	1827		8,049	personer
»	1827	»	1832		1,716	»
»	1832	»	1837		4,003	»
»	1837	»	1842		2,804	»
»	1842	»	1847		907	»
»	1847	»	1850		1,347	»

Folkökningen, som under qvinqvennet 1842—47 så betydligt inom Länet aftog, sannolikt i följd af 1844 och 1845 årens felslagna skördar och deraf uppkommande nöd, har således under ifrågavarande tre år återgått att närma sig till det vanligare förhållandet, och har derifrån icke varit hämmad af någon missväxt eller allmännare gängse sjukdom.

Inom de särskilda fögderier och städerne har folkmängdens tillökning eller förminskning förhållit sig sålunda:

	Folk- ökning.	Folk- minsk- ning.	
Inom Södertörns Fögderi	302	—	på en folcknummer af 24,745
» Sollentuna d:o	214	—	» » » 41,356
» Långhundra d:o	408	—	» » » 45,275
» Lyhundra d:o	264	—	» » » 46,907
» Frösåkers d:o	304	—	» » » 49,360
» Åkers d:o	474	—	» » » 45,864
» Färentuna d:o	—	24	» » » 5,439
» Öregrunds stad	—	—	» » » 650
» Östhammars d:o	38	—	» » » 621
» Norrtelje d:o	—	46	» » » 977
» Sigtuna d:o	23	—	» » » 435
» Södertelje d:o	43	—	» » » 4,166
» Waxholm d:o	—	47	» » » 4,252
Summa	1,434	87	114,047

Det är anmärkningsvärdt, att Färentuna fögderi, som dock är en af naturen bättre lottad och bördigare del af Länet, är den enda ort af landsbygden, der folkminskning ägt rum. Detta lär likväl härröra af större antal derifrån skedda utflyttningar till andra orter.

Välståndet bland Länets invånare har under den tidrymd, som denna berättelse omfattar, i allmänhet varit i stigande. Detta är ock naturligt, då Länet varit välsignadt med skördar, som varit dels goda, dels åtminstone icke under medelmåttan. Verkningarne af nödåren 1844 och 1845 hafva dock sträckt sig ända till ifrågavarande tid, och den enda af dessa har väl icke varit, att under denna tid återbetalning måst till största delen göras af de undsättningslån, som i följd af förenämde nödar blifvit Länets invånare af Staten meddelade till belopp af 305,130 R:dr 36 sk. 1 r:st, hvarå från år 1847 voro oguldne 206,029 R:dr 41 sk. 10 r:st banko, som nu äro återbetalde, med undantag af afkortade omkring 8,000 R:dr. Till välståndets stigande har bidragit, att priserna å landtmannaprodukter varit i allmänhet högre än vanligt under lika goda år.

Flertalet af allmogen saknar dock förmåga att uppbringa sig till mera stadgadt välstånd. Dertill fordras större omtanka, som utvecklar slöjdskicklighet och husflit. Dessa finnas i ganska ringa grad bland allmogen i Länet; och de lära icke vara få bland männen, som till och med sakna färdighet att tillverka sina egna redskap. Qvinnornas husflit står äfven ganska lågt och har i sednare tid väl snarare af- än tilltagit, hvilket visar sig deraf, att allmogen, som förut allmänt klädt sig med de tyger, de sjelfva tillverkat, numera till stor del köper dessa sina förnödenheter. Att detta icke länder till att öka förmögenheten är uppenbart. Deremot alstras häraf lyx, som icke medför allmänt gagn.

Tillfällen till besutenhet hafva i sednare tid minskats icke obetydligt derigenom, att innehafvare af herregods, hvilkas antal inom länet är stort, icke sällan foretagit sig att lägga ej mindre derunder lydande gårdar, hvilka förut brukats af derå besutne landtbönder, än ock dagsverkstorp, i sambruk med hufvudgården, som derefter skötes genom stattorpare och statdrängar. Härigenom har möjligen afkastningen blifvit förökad och vinsten för godsets innehafvare för den närvarande tiden större. Men det kan icke vara annat, än till skada för det allmänna, att minska tillfällen till besutenhet och af landtbönderne göra statfolk, hvilkas i allmänhet usla ställning är för väl bekant, för att närmare behöfva omtalas; och vinsten af detta system lär väl i fram-

tiden blifva mindre, då systemets verkningar visa sig genom ökad fattigvårdstunga, oberäknad all annan förlust för det allmänna.

För den tjänande och arbetande klassen har icke varit någon ovanlig brist på tjänster och arbete inom Länets under nu ifrågavarande år. Dagsverkspriserne hafva varit för en duglig person, på egen kost, under sommaren mellan 32 och 40 skillingar för man och allmännast 16 skillingar, allt banko, för qvinna, samt vintertiden emellan hälften och tvåtredjedelar af berörde priser.

Att inom en kortare tidrymd bedöma sedlighetsens stigande eller sjunkande är svårare, än att det sanna kan med tillförlitlighet träffas. Såvida man härvid endast tager i betraktande sedlighetsens kränkning genom gröfre lagbrott, bär förhållandet under sednare åren ett ganska fördelaktigt vittnesbörd. Antalet af personer, som för gröfre förbrytelser undergått bestraffningar af alla slag å Länets häkte, har nemligen betydligt nedgått, så att, då det år 1847 utgjorde 177 personer, var det 1848 blott 126, 1849: 127 och 1850: 119 personer. Dock torde icke, utan misstag, detta lyckliga resultat till någon stor del få tillskrifvas ökad moralitet, om icke i så måtto, att fyllerilasten, som oftast har brott till följeslagare, är i aftagande, hvilket visserligen i sin mån befördrats derigenom, att frestelserna minskats genom i sednare år skedda indragningar af många krogar, hvarå Länets förut haft alltför stor tillgång; utan torde minskningen i brottens antal mest härröra af goda år och i följd deraf bättre tillfälle till utkomst och arbete, hvars saknad alltför ofta alstrar de vanligast förekommande brott, tjufnader. Det förtjenar härvid väl att anmärkas, hurusom brotten minskats just på en tid, straxt efter det ny lagstiftning borttagit de hårda band, som förut voro lagda på de så kallade försvarslöse, samt medgifvit dem större frihet, hvaraf någon fara således icke sig visat. En ovilkorlig följd deraf har deremot varit en betydlig minskning i fångantal, som förut till flertalet utgjordes af försvarslöse och losdrifvare, då åter antalet af sådana till länshäktet inkomna nu för hvarje år nedgått, så att då det ännu år 1847 uppgick till 163 personer, det sedermera varit 1848: 106, 1849: 103 och 1850: 89 personer.

§ 3.

Hufvudnäringar.

Jordbruket är af näringar inom Länets den förnämsta och derpå grunda dess invånare till största delen sin utkomst. Hågen för denna näring tilltager, och dertill bidraga i sin mån de anstalter, hvilka i sednare år blifvit från

det allmännas sida gjorda för näringens utveckling, och de årliga landtbruksmöten, hvilka, genom Hushållnings-Sällskapets föranstaltande, äfven i detta Län blifvit hållna och äro gagnande ej mindre derigenom, att den uppmärksamhet, som sålunda egnas jordbruket och dess idkare, innebär uppmuntran, än ock genom den kännedom om olika jordbruksmetoder, fördelaktigare landtbruksredskap m. m., som dervid meddelas och såmedelst allmännares sprides.

Odlingen af kärr, måssar, sämre ängar och hagar har raskt fortgått, nästan allestädes inom Länets, så att, om än vidsträcktare odlingsföretag till större antal icke förehafts under nu ifrågavarande tre år, dock antagas kan, att derunder den odlade jorden ökats med åtminstone några tusende tunnland. Bland större arbeten i detta afseende må nämnas: en vid Lindö egendom i Wallentuna härad företagen odling af en sank äng om 250 tunnlands vidd, dervid, jemte sänkning af en mindre sjö, erfordrats dikning af 9,000 alnar; samt vid Ekeby och Kohlsta egendomar i Nordinghundra härad, hvarest 100 tunnland ängs-, hag- och kärr-mark upptagits, dervid den odlade jorden blifvit till åker förvandlad och i tegar förlagd. Såsom särskildt anmärkningsvärd framstår den förvånande utveckling, som jordbruk, ladugårdsskötsel och kreatursförfädlung redan ernått och vidare synas gå till möte inom Huddinge och Brännkyrka socknar. Inom detta pastorat äro under sednast förflutna 15 år minst 1,400 tunnland uppodlade och kreaturens antal ökad med omkring 1000 stycken, hvilka födas väl, korna på flera ställen hela året inom hus; och såsom resultat kan med skäl antagas, att produktionen af jordbrukets och ladugårdens alster inom berörde pastorat, jemförde med förhållandet före sagde tidpunkt, fördubblats. Det förtjenar ock att omförmälas, såsom mindre vanligt, att en torpare under Sanda egendom i Österhaninge socken, hvilken tillföre i egenkap af dräng tjent vid denna gård och der lärt sig inse fördelen af ett vårdadt jordbruk, sedan längre tid tillbaka brukat sin åker förlagd i smala tegar. Något understöd af allmänna medel till odlingsföretag har under ifrågavarande tidrymd icke blifvit någon inom Länets beviljadt.

Ännu äro de gamla åkerbruksredskapen, trädesstock eller årder, pinnharf, sladd och vält mest i bruk hos allmogen, hvaremot vid herrgårdarne flera slags nya redskap fått insteg, särdeles plogar och harfvar af lämpligare beskaffenhet. Efterdomet följes småningom af allmogen, som till en del tillegnat sig förbättrade redskap, isynnerhet plogar.

Åkerjorden brukas af allmogen fortfarande på förut öfligt sätt, så att hälften deraf hvarje år ligger i träde; dock att i allmänhet någon del af trädesjorden af allmogen användes till besädande med ärter, potates och bönor. Vexelbruk är

gångse vid en del herrgårdar, vanligast med sju årsskiften, hvaraf besås $\frac{2}{3}$ med höstsäde af hvete och råg, $\frac{1}{3}$ med vårsäde, korn, hafra, arter och vicker samt $\frac{1}{4}$ med klöfver och rotfrukter, hvaremot de öfriga $\frac{1}{4}$ delarne ligga vexelvis i träde.

Den odlingsbara jorden användes hos allmogen förnämligast till sädesproduktion. Ängsskötseln har likväl äfven gjort framsteg, och ganska allmänt har allmogen företagit sig att förvandla sina gamla naturliga ängar, som voro mindre gifvande, till artificiella, mest för att bära timotej. Dessa, som fordra mycken gödning, kunna dock svårligen i längden hållas bärande med den ringa tillgång på gödningsämnen, allmogen äger efter sina vanligen inskränkta och dåliga ladugårdar.

Följande tabell, uppgjord enligt de vid förut afgifna Femårsberättelser meddelade uppgifter och dem, som nu inkommit, visar, huru utsäde och medelafkastning deraf inom Länets under längre tid tillbaka sig förhållit.

	Utsäde, Tunnor.					Medelafkastning, Tunnor.				
	1822	1832	1842	1847	1850	1822	1832	1842	1847	1850
Hvete	3,053	3,771	3,787	3,835	3,987	17,489	26,200	26,815	24,585	27,968
Råg	24,425	29,086	29,390	28,450	28,786	133,375	173,940	167,319	140,449	156,587
Korn	13,772	14,484	15,399	14,444	14,148	79,771	84,592	90,359	68,920	81,120
Hafra	3,458	4,952	5,390	5,942	6,961	18,623	25,883	37,069	27,404	36,515
Blandsäd	2,582	3,053	3,455	3,345	3,409	15,083	17,892	19,736	14,872	18,467
Arter	2,485	2,917	3,573	3,393	3,459	12,199	15,285	17,306	16,747	19,356
Potates	17,805	28,782	37,522	36,695	34,111	100,599	201,927	208,698	195,789	192,482

Utsädet å, och afkastningen af städernas jord äro dock icke beräknade i ofvanstående belopp för år 1850.

Den torröta och annan sjuklighet, hvaraf potatesen hotades med förstöring, har under dessa tre år varit i aftagande och 1850 föga försports.

Under vanliga förhållanden öfverstiger spanmåls- och potatesproduktionen betydligt Länets invånares eget behof. Öfverskottet afsättes till största delen i hufvudstaden. Från Länets försäljes äfven hö till större mängd, mest från herrgårdar närmare Stockholm samt omkring Mälaren och Saltsjön. Andra jordbruksprodukter framalstras till ringa belopp. *Linodlingen* är obetydlig och lyller

fyller icke allestädes invånarnes egna behof. *Hampa* produceras ännu mindre. *Humlegårdar* blifva mera sällsynta och inskränkta, och den humla, som förbrukas i Länets, köpes till stor del från andra orter. *Trädgårdsskötsel* förekommer högst sällan vid allmogens gårdar, utom inom Färentuna härad, derifrån trädgårdsalster icke obetydligt föryttras i hufvudstaden äfven af allmogen. Vid herrgårdarne åter finnas i allmänhet vårdade trädgårdar, och att hägen för dessas utvidgning och förbättrande är liflig, kan slutas, bland annat, deraf, att, sedan genom Hushållnings-Sällskapet tillfälle blifvit beredt att från utrikes ort erhålla fruktträd, 1,500 stycken sådana af flera slag år 1850 införskrefvos för åtskillige större jordägares räkning. *Tobak* planteras numera alls icke inom Länets.

Kreatursskötseln. Några åtgärder för förbättrande af kreatursracerne hafva under den tid, som utgör föremål för denna berättelse, icke blifvit gjorda, utom att en och annan ägare af större egendom förskaffat sig stam till ädlare kreatursracer. I öfrigt får Kongl. Maj:ts Befallningshafvande åberopa hvad sednast afgifne Femårsberättelse i denna del innehåller. Allmogens ladugårdar, som minskades i följd af de missgynnande åren 1844 och 1845, hafva åter till det närmaste blifvit uppbringade till det stånd, hvari de förut befunnos.

Ifrån all kreaturssjuka har Länets under ifrågavarande år varit skyddadt, ehuru man haft att befara spridandet af den i rikets sydligaste Län gångse så kallade elakartade lungsjukan bland fäkreaturen, hvarföre ock försök varit gjordt att inom detta Län, såsom i flera andra skett, bilda ett bolag till försäkring mot skada af nämnde sjuka, hvilket bolag, derför Kongl. Maj:ten den 20 April 1849 i nåder fastställt reglemente, dock icke kommit till stånd, emedan teckning till delaktighet deri icke blifvit gjord till fastställd summa. För att till någon del afhjelpa denna brist hafva, på Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes uppmaning, Länets invånare till ett betydligt antal tecknat sig å utfärdade subskriptionslistor att för hvarje fäkreatur erlägga högst 8 skillingar banko till sammanskott för ersättande af kreatur, som kunde komma att inom Länets nedslägas, i händelse den elakartade lungsjukan här skulle sig yppa.

I hvad mån de särskilda slagen husdjur inom Länets sedan år 1822 ökats eller minskats visar sig af följande jemförelse:

	1822	1832	1842	1847	1850
Hästar	24,748	22,278	22,259	20,644	20,400
Oxar	5,712	6,970	6,133	6,318	6,744
Kor	36,447	39,220	39,094	38,443	38,740
Ungboskap	11,392	11,963	12,427	11,264	11,456
Får	67,312	69,260	77,077	74,100	72,732
Svin	22,317	25,489	25,894	23,933	23,059
Getter	212	326	426	72	72

Städernas kreatur äro icke beräknade i antalet för år 1850.

Skogsskötseln har vid alla bruk och flera större egendomar börjat handhafvas mera rationellt efter ordentlig indelning. Flera bruk hafva kunniga skogsförvaltare. För öfrigt egnas i allmänhet alltför ringa omsorg åt skogsvården. På åtskilliga trakter är brist på skogsprodukter, synnerligen i Färentuna och Erlinghundra häraders samt delar af Långhundra och Seminghundra häraders. Sistnämnde tre häraders invånare undsättas till någon del med virke från samma häraders allmänningar, hvilka jemte Sollentuna härads allmänning äro de enda allmänna skogar i Länet, hvaröfver vården tillhör Kongl. Maj:ts Befallningshafvande. Dessa fyra allmänningar äro indelade till trakt-huggning och planer för skötseln fastställda af Kammar-Collegium. Trakt-huggning har ock i flera år ägt rum å allmänningarne, utom å Sollentuna härads, hvilken dock äfven beredes till enahanda brukningsmethod, som efter stadgad tid, 19 år härefter, skall vidtaga. Från alla fyra allmänningarne hafva blifvit utsynade åt häradsboerne årligen omkring 600 famnar virke af alla slag, eller alla tre åren tillhopa 1,787 famnar, således något mindre än under förutgångne qvinqvennium, då utsyningarne uppgingo tillsammans till 3,287 famnar.

Bergs- och Bruksrörelsen. Grufvor för upphemtning af annan slags malm, än jern, äro icke i Länet bearbetade. Af jerngrufvorna äro de å Utön i Sot-holms härad de förnämsta, hvilka dock under ifrågavarande tre år varit med mindre framgång bearbetade, så att då de år 1847 gäfvö 82,163 Skeppund tackjernsvigt, erhöles 1848 endast 68,156 Skeppund; och som under nästföljande två år arbetet förhindrats och skada orsakats af ett större bergas, hafva upp-

hemtats 1849 allenast 39,145 Skeppund och 1850: 40,488. Deremot hafva Jerna grufvor i Öknebo härad visat ett gynsamare resultat och malmuppfördringen årligen stigit, så att der erhållits 1848: 8,991 Skeppund, 1849: 9,720 och 1850: 10,165. De öfriga grufvorna i Länets, alla befintliga i dess nordligaste del, nemligen Herrängs grufvefält i Häfverö socken, Wiggelsbo grufvor i Wahlö socken samt åtskilliga smärre grufvor i Hargs, Forssmarks, Börstils, Wahlö och Wäddö Socknar hafva gifvit tillsammans 1848: 29,348 Skeppund, 1849: 29,250 och 1850: 38,940 Skeppund malin.

Tackjernstillverkning har inom Länets ägt rum vid fyra masugnar, nemligen Bennebol i Bladåkers socken, Länna i Almunge socken, Edsbro i socknen af samma namn och Wällnora i Knuthy socken, vid hvilka tillverkats 1848: 5,929 och 1849: 12,636 Skeppund tackjern, inberäknadt gjutgods. 1850 års tillverkning kan af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande icke meddelas, i saknad af uppgift derå.

Berkinge masugn i Wahlö socken har icke varit i gång.

Stång- och Ämnesjerns-tillverkningen, som bedrifvits vid Forssmarks bruk i Forssmarks socken, Hargs bruk i Hargs socken, Schebo i Unnunge socken, Rånäs i Fasterna socken, Ortala i Wäddö socken och Nyqvärn i Thuringe socken, af hvilka de fyra förstnämnde hafva till en del Vallonsmide, är uppgifven:

för år	1848	till	12,377	Skepp.	bergs	vigt
»	1849	»	12,461	»	»	»
»	1850	»	12,147	»	»	»

Vid Schebo bruk finnes äfven ett valsverk för tillverkning af jernplåtar, samt vid Nyqvärns och Forssmarks bruk stålugnar jemte hammare för stål-räckning. I öfrigt idkas manufaktursmiden vid Johannisforss i Forssmarks socken, hvarest tillverkas vagnsfjedrar, axlar och såkallade svanhalsar, hvilka äro kända för godhet och mycket efterfrågade; vid Bränninge i Tveta socken, för tillverkning af plogar, billar, spadar och flera slags redskap; samt vid Wira i Kulla socken, hvarest förfärdigas liar och andra eggjern.

Jernmanufaktur-tillverkningen har, enligt uppgifter, uppgått vid alla verk inom Länets:

År	1848	till	607	Skepp.	bergs	vigt
»	1849	»	1,192	»	»	»
»	1850	»	2,468	»	»	»

Icke något nytt jernverk har under dessa år inom Länets tillkommit.

Ett betydligare *kalkstensbrott* finnes vid Karta i Sorunda socken, hvarifrån afyttras kalk i större quantitet, som dock icke är uppgifven. I Wårdinge socken och på några andra ställen i Länets erhålles äfven kalk, som till största delen förbrukas i kringliggande orter.

Qvarnsten brytes på flera ställen i Rådmansö socken.

Andra bruk, fabriker och inrättningar.

Vid samtliga Fabriksinrättningarne å Länets landsbygd, hvilkas särskilda slag äro i bifogade tabell upptagne, utgjorde, så vidt uppgifvet blifvit, tillverkningsvärde och dervid sysselsatte arbetare:

År 1848 värde R:dr 197,680; arbetare 526.

» 1849 » » 319,258; » 654.

» 1850 » » 345,390; » 651.

De uti sista Femårsberättelsen uppgifne fabriksinrättningar hafva fortfarande bedrifvits, samt de deri, såsom varande under anläggning, omförmålde, *Pappersbruket vid Nyqvarn* och *Klädesfabriken vid Åhlö eller Åhleström*, äro nu komne i gång. Dock är nämnde pappersbruks tillverkningsvärde, såsom ännu ej uppgifvet, icke inberäknadt i ofvanstående för ofriga fabrikerne sammanräknade värde.

Bland anläggningar, som under nu ifrågavarande tidrymd, efter behörigt tillstånd, skett, är isynnerhet förtjent att nämnas det å ön Lilla Essingen i Bromma socken inrättade, ett bolag tillhöriga, *Skeppsvarf* för byggande och reparation af fartyg och båtar, hvarvid år 1850 varit sysselsatte 51 arbetare och tillverkningsvärdet uppgifvits till 37,100 R:dr.

Utom detta skeppsvarf samt pappersbruket vid Nyqvarn och klädesfabriken vid Åhlö hafva under dessa tre år endast 3 nya fabriksanläggningar, enligt nådiga Fabriks- och Handtverks-Ordningen den 22 December 1846, blifvit hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande anmälde och med tillståndsbref försedde, nemligen två garfverier och en fabrik för tillverkning af cigarrer, rulltobak och snus, hvilken sistnämnde dock sedermera icke kommit till anläggning.

De förut i Länets befintliga många tegelslagerier hafva tillökats med flera nya sådane. I ofvan uppgifne tillverkningsvärden och arbetare vid fabrikerne äro icke inberäknade tegelbrukens tillverkningar eller vid desamma anställda arbetare.

Till idkande af handtverksverkstad å landet, enligt hvad i ofvanberörde nådiga Fabriks- och Handtverks-Ordning är medgifvet, har ingen sig anmält. Endast gerningsmän äro å landet antagne.

På mjöl- och sågqvarnar har Länets god tillgång, och, utom de förut be-
fintliga tullmjölqvarnar, hafva under ifrågavarande tidrymd åtta nya sådana
blifvit af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande tillätna.

Handlande å landet, som i öppna bodar med behörigt tillstånd idkade
handel, utgjorde, år 1848: 24, 1849: 21 och 1850: 28.

§ 4.

Binäringar.

Fisket är för skärgårdens invånare af stor vikt och kan till och med an-
ses för hufvudnäring, åtminstone i Börstils och Gräsö socknars skärgård, hvar-
est fångsten af strömming, som utgör förnämligaste föremålet för fisket, upp-
gifves hafva fortfarande, utan förminskning, lemnat till saltning årligen omkring
1,200 tunnor, som vid försäljning betalts med 11 R:dr 16 sk. à 12 R:dr
banko tunnan och således gifvit en betydlig inkomst. Ut i den återstående
större delen af Länets skärgård har strömmingsfisket, som redan under förra
år varit i aftagande, icke heller under nu ifrågavarande tidrymd gifvit lyckli-
gare resultat, utan snarare aftagit, med undantag af år 1850 i Åkers och
Wermdö Skeppslagers skärgård, der det då skall varit fördelaktigare än åren
förut. Fångsten af andra fisksorter är ej af någon betydighet och lemnar
ringa till handeln.

I anledning af fiskets förfall har, uppå underdånig framställning af Län-
nets Hushållnings-Sällskap, Kongl. Maj: år 1850 anvisat åt Sällskapet 2,000
R:dr banko, att utgå med hälften berörde år och hälften det påföljde, för att
bekosta anställande af undersökningar i Länets skärgård i afseende å fiskets
upphjelpande, till hvilket ändamål Kongl. Maj:t äfven täckts tillåta, att en
Kronan tillhörig mindre ångbåt eller annat för ändamålet tjenligt fartyg finge
begagnas; och har år 1850 sådan undersökning i skärgården påbörjats under
ledning af Professoren och Riddaren af Kongl. Maj:ts Nordstjerne-Orden C. J.
Sundevall.

Skjulfångst idkas af få och lemnar ringa afkastning.

Sjöfarten med landtmän tillhöriga fartyg och båtar utöfver 5 läster har
hvarje år varit i stigande. Sådana fartyg och båtar utgjorde:

År 1848	237 st.	om 5,685 läster
» 1849	271 »	» 6,473 »
» 1850	298 »	» 7,315 »

Sjöfart är en vigtig och indrätlig näringsgren för Roslagens skärgård och idkas mest för fraktfart inrikes orter emellan. Till utrikes sjöfart voro år 1850 begagnade 7 landtmanna-fartyg om tillhopa 498½ läster.

Skeppsbyggeri bedrifves flitigt i nämnde skärgård, hvarest nybyggdes:

År 1848 24 st. fartyg och båtar om 572 läster

» 1849 24 » » » » » 743¼ »

» 1850 20 » » » » » 727½ »

Jagten lemna någon behållning endast i skärgården, der sträck- och sjöfogel äro föremål derför. På annat villebråd är tillgången inom Länet ringa.

Kolning idkas hufvudsakligast i Länets norra del för der varande jernverks behof samt mindre betydligt äfven i skärgården för afsalu i hufvudstaden.

Tjärubräkning bedrifves ganska obetydligt och lemna icke något till handeln.

Salpetertillverkningen har varit i aftagande.

Forsling lemna inkomst för allmogen egentligen endast i de trakter, der jernverk finnas.

Bränvinsbränningen har mer och mer öfvergifvits af allmogen, hvartill väl bidragit den förhöjda beskattningen, som gör tillverkningskostnaden drygare. Hufvudsakligast utöfvas denna näring vid större egendomar, af hvilka dock flera i sednare år nedlagt densamma. Antalet af behörigen anmälda pannor af särskilda slag har utgjort:

	1848	1849	1850
Pannor af 15 kannor och derunder	190	194	185
» af 16 till och med 25 kannor	1,294	1,252	1,043
» af 26 till och med 50 do	162	161	112
» öfver 50 kannor	14	14	6
Summa Pannor	1,660	1,621	1,346

§ 5.

Förvaltning och Politisk författning.

Under ifrågavarande tre år har något hemman hvarken fallit i ödesmål eller blifvit derifrån upptaget, icke heller är något nytt hemman eller nybygge

vordet skattlagdt. Från Krono har blifvit till Skatte löst $1\frac{1}{2}$ mantal. Antalet af särskilda slags hemman, lägenheter, qvarnar m. m. inhemtas af bifogade tabell.

Hemmansklyfningen har icke blifvit utsträckt längre än under nästförflutna tid. Klyfning utöfver $\frac{1}{2}$ mantal är sällsynt inom de delar af Länets, der allmogen hemtar sin hufvudsakliga utkomst af jorden; och då hemmanen i Länets mest äro af ringa jordvidd och svag beskaffenhet, torde på ganska få ställen besutenhet äga rum på mindre än $\frac{1}{2}$ mantal och flerstädes icke ens på detta hemmantal. I skärgården, i synnerhet på längre ut belägna öar, äro dock hemmanen klufna i mindre delar, ända till $\frac{1}{2}$ dels mantal; men derstädes är jordbruket mera binäring, samt sjöfart, fiske och lotsning de egentliga inkomstkällorna.

Genom laga skiften hafva under dessa tre år blifvit delade 158 $\frac{1}{2}$ mantal med en ägorymd af 5,657 tunnland åker, 7,678 tunnland äng och 32,680 tunnland skog och betesmark; hvarjemte blifvit uppgångne rålinier samt verkställda stängsel- och vägdelningar m. m. till en längd af 2,388,282 alnar. För utflyttningar i följd af laga skiften hafva under alla tre åren blifvit beviljade understöd af statsmedel till belopp af 4,810 Rdr 14 sk. banko.

Statsbidrag. Utskylder och allmänna besvär å landet hafva, såsom tabellen närmare utvisar, blifvit för år 1850 beräknade till följande belopp och värden:

Bevillningen	111,144:	5.	8.
Ständiga räntan	205,555:	34.	4.
Arrendemedel	33,003:	23.	1.
Kostnad för rustning och rotering	117,974:	11.	8.
Kleregistatens underhåll	106,521:	27.	5.
Fattigförsörjning	19,172:	24.	—
Skjuts	42,646:	34.	7.
Väghållning	91,752:	3.	—
Diverse afgifter, onera och besvär	48,087:	16.	—
Summa Banko Rdr	775,857:	35.	9.

Kostnaden för väghållningen har dock under 1850 otvifvelaktigt betydligt öfverstigit, om icke uppgått till flera gånger det beräknade beloppet 91,752 Rdr 3 sk., i anseende till det myckna arbete Länets invånare på de flesta trakter nedlagt å vägarnes utläggning till större bredd och försättande i bättre skick.

Till bestridande af kungs- och krono- samt gästgifveriskjutsen har inom Länet årligen utgått följande antal hästar:

	Kungs- och Krono- skjuthästar.	Gästgifveri- skjuthästar.
År 1848	6,205	54,522
» 1849	4,352	53,084
» 1850	4,328	56,739

Utom vid de gästgifvaregårdar, som i förra Femårsberättelsen uppgifvas och der entreprenader, enligt förnyade kontrakter, fortfara, är skjutsningen på entreprenad numera upplåten äfven vid Fittja, Rotebro, Brotthby, Åsby, Wermdö och Berga gästgifvaregårdar. Vid Fittja och Rotebro är entreprenadafgiften drygast och erlägges med 33 R:dr 16 sk. banko per mantal för året.

Omläggning af backig väg har under ifrågavarande år, med understöd af statsmedel, blifvit verkställd i Åkers Skeppslag till en längd af 3,180 alnar. Ny väg till en längd af 1½ mil är ock under anläggning inom en del af Börstils socken, hvilket arbete bestrides af nämnde sockens invånare, som sökt allmänt understöd dertill, utan att sådant blifvit beviljadt. För öfrigt hafva, såsom ofvan är nämndt, Länets invånare på de flesta trakter nedlagt betydligt arbete, och kostnad för de gamla vägarnes utvidgning och förbättrande. Någon kanalanläggning har icke förekommit.

Trafiken å Södertelje och Wäddö kanaler har varit större, än under nästförutgångna år. Antalet fartyg och båtar, som passerat desamma, samt derför uppburna kanalafgifter upplyses af följande:

	Södertelje Kanal.					Wäddö Kanal.				
	Antal fartyg och båtar.	Lästetal.	Afgifter.			Antal fartyg och båtar.	Lästetal.	Afgifter.		
			R:dr	s.	r.			R:dr	s.	r.
År 1848 . . .	3,694	36,317	44,528	26	—	765	10,347	868	21	4
» 1849 . . .	3,627	36,116	44,685	14	—	865	12,780	1,065	16	—
» 1850 . . .	3,602	34,409	44,562	22	—	845	12,943	1,056	2	8

Det

Det här uppgifna lästetal motsvarar dock icke fullkomligt antalet fartyg och båtar, som passerat kanalerna, emedan en mindre del deraf icke undergått mätning och deras lästetal således icke kommit med i beräkning.

De för *helsovården* inom Länets anställda läkare och befintliga sjukvårdsanstalter uppgifvas i sista Femårsberättelsen och hafva varit desamma under nu ifrågavarande år, med tillägg af ett provisoriskt sjukhus, som, för bristande utrymme å Serafimer-Lasarettet, måst i hufvudstaden inrättas för Länets sjuke.

Vid sjukvårdsanstalterne hafva följande antal personer njutit vård:

	Serafimer- Lasarettet.	Provisor. Sjukhuset.	Norrteje Lasarett.	Kurhuset.	Löwenströmska Lasarettet.	Summa.
År 1848	219	45	50	119	89	522
» 1849	256	48	58	90	97	549
» 1850	217	49	54	93	101	514

Kostnaderne för de ofvan först upptagna fyra sjukvårdsanstalter hafva utgjort år 1848: R:dr 6,099: 30., år 1849: R:dr 5,826: 23. 11., och år 1850: R:dr 6,681: 45. 1. banko, hvilka kostnader blifvit bestridda af kurhusmedlen, jemte ett årligt tillskott af 2,333 R:dr 16 sk. banko från Serafimer Ordens-Gillet, utgörande dels enskilda donationsmedel och dels hospitalsmedel. Löwenströmska Lasarettet åter underhålles helt och hållet genom enskild donation.

I nästan alla socknar af Länets äro ständiga Barnmorskor anställda.

Af någon allmänna sjuklighet har Länets under ifrågavarande tre år icke varit hemsökt, utom att i några socknar, isynnerhet närmast hufvudstaden, i slutet af år 1849 och i början af år 1850 smittkoppor voro gängse, dock utan att någon större dödlighet deraf förspordes.

Fattigförsörjningen är, i öfverensstämmelse med nådiga Förordningen den 25 Maj 1847, i allmänhet bättre ordnad än tillföre, men kostnaderne därför hafva, särdeles i en del socknar närmast omkring hufvudstaden, blifvit mera känbara. Tiggeri å landsbygden förekommer mera sällan än förut, hvilket väl får tillskrifvas ett noggrannare handhavande af fattigvården, som af berörde nådiga Förordning blifvit en följd.

Det inom Länets bildade och med nådigt reglemente år 1844 försedda bolag till försäkring af byggnader och löseegendom har tillvunnit sig allt flera delägare och större förtroende, så att under ifrågavarande tre år försäkringsvärdet ökats för byggnader med 1,349,260 R:dr och för löseegendom med 741,630 R:dr. Hela försäkringsvärdet utgjorde, vid slutet af det brandstodsår, som tilländagick den 14 Mars 1851, för byggnader 8,247,590 R:dr och för löseegendom 5,518,360 R:dr, tillsammans 13,765,950 R:dr banko.

Länets *Hushållnings-Sällskap*, bildadt år 1847, har med nitisk verksamhet vändt sin omtanka till befordrande af flera allmänt nyttiga företag och deribland medverkat till inrättande af en Ränte- och Kapitalförsäkringsanstalt för Stockholms stad och Län, för hvilken reglemente blifvit den 11 Januari 1850 af Kongl. Majt i nåder fastställt.

Till Rofdjurens utödande har under dessa tre år vinterskall endast en gång, nämligen år 1848, blifvit hållet, dervid dödades 4 vargar. Till rofdjurens förminskning bidraga mest de premier, som, enligt af Länets invånare träffade och af Kongl. Majt stadfästade öfverenskommelser, erhållas till visst belopp för hvarje rofdjur af olika slag. Sålunda hafva, emot premier, blifvit fångade under alla tre åren 12 vargar, 60 lodjur och 45 räfvar, hvilket dock är betydligt mindre än under nästförflutna tid, då på fem år emot premier fångades 77 vargar och 120 lodjur. Det oaktadt har icke försports någon särdeles olägenhet af rofdjur, hvaraf kan slutas, att deras antal inom Länets betydligt minskats.

Utmätningar hafva blifvit verkställda för belopp, som för landet och städerna tillsammans utgjort:

	För Kronans intrader.	För privata fordringar.
År 1848	39,740 R:dr	65,194 R:dr
» 1849	19,536 »	88,547 »
» 1850	19,027 »	78,206 »

Att utmätningar för Kronans intrader år 1848 skett till så betydligt större belopp, än de öfriga åren, lärar härröra af indrifningen utaf sista afbetalningen å det Länets invånare förut beviljade undsättningslån.

Under ifrågavarande tre år hafva endast 7 fastigheter å landet och 2 i städerna inom Länets blifvit utmättningsvis försålde.

§ 6.

Städerna.

hvilkas folkmängd är här ofvan uppgifven, bibehålla sig ännu på samma låga ståndpunkt, som förut, i industrielt hänseende. Den enda af städerna inom Länet, som synes något förkofra sig, är Södertelje. Dertill har bidragit tillkomsten af 2:ne fabriker i stadens granskap, nemligen ofvannämnde klädesfabrik vid Åblö och pappersbruk vid Nyqvarn, äfvensom inrättandet i staden af en kallvattenkuranstalt, som öppnades sommaren 1849 och sedermera varit af temligen talrikt antal patienter besökt.

Deremot har Norrtelje, sedan gevärsfaktoriet derstädes nedlades, nästan ständigt varit sjunkande, hvilket visar sig såväl genom folkenummerns förminskning, som af stadens betydliga fattigpersonal, hvilken, på den ringa folkmängden 977, utgjorde, vid 1850 års slut, 49 personer. I denna stad har blifvit öppnad en gyttjebadanstalt, hvilken hvarje sommar begagnats af badgäster till rätt betydligt antal.

I öfrigt hafva nya anläggningar i städerna icke under dessa år ägt rum.

Särskilda slags näringsidkare i städerna voro år 1850 följande:

	Hand- lande.	Hand- verkare.	Fabriks- idkare.	Skeppare.	Stadens fartyg.	
					antal.	lästetal.
Södertelje	8	28	8	—	—	—
Norrtelje	19	65	10	2	2	36
Östhammar	13	29	4	3	2	53
Öregrund	12	11	1	19	7	298
Sigtuna	2	14	1	—	—	—
Waxholm	8	34	—	16	16	270

Af det stora antalet handtverkare i Norrtelje hafva dock flera icke haft utkomst af sina handtverk, utan anlitat andra näringsutvägar för sin försörjning.

Utsädet å, och afkastningen af städernas jord samt antalet af de i städerna underhållna kreatur utvisar bilagde tabell, som äfven upptager de särskilda slagen statsbidrag, hvilka för alla städerna blifvit beräknade i medeltal tillhopa till 25,876 Rdr 4 sk. 2 rät banko. Stockholm å Landskansliet den 28 Februari 1852.

G. F. LILJENCANTS.

B. U. P. Normelli.

G. P. af Sillén.

Statistisk TABELL öfver Städerne inom Stockholms Län för åren 1848, 1849 och 1850.

	Hus, Tomter, Verk och Inrättningar.	Jord.				Hemmanl.	Utsäde af						Afkastning, sedan utsädet är afdraget.						Underhållna Kreatur.						Uppskattadt värde.						S t a t s ————— B i d r a g.																																																																			
		Åker.	Äng.	Skog och Betsmark.	Summa.		Hvete.	Råg.	Korn.	Härfra.	Blandskd.	Äter.	Potates.	Hvete.	Råg.	Korn.	Härfra.	Blandskd.	Äter.	Potates.	Hästar.	Oxar.	Kor.	Ungboskap.	Får.	Svin.	Hus och Tomter.	Jord.	Bruk, Manufakturier, Fabriker, Qvarnar och Sågar.	Bevilling efter 1848 års Förordning.					Ständiga Räkter.			Kostnad för Roteriug.	Kostnad för Städernes underhåll.	Klerici-Statens underhåll.				Fattigförsörjning.	Skjuts.	Väghållning.	Diverse Onera och Allmänna Besvär.	Summa Stats-Bidrag.																																																		
																														Efter 1sta Art.	Jord, Hus, Tomt och Inrättning.	Borgerlig näring.	Efter 2, 30 och 36 Sö.	För personer, som ej höra till viss näring.	Brännvins-Afgift.	Summa.	Boskaps- och Åkerskatt.			Mantals-Penningar.	Tionde och Räkter af Bruk, Verk och Inrättningar.	Pastorers.	Kommunistrars.						Kyrkobetejnings.	Summa.																																																
Södertelje Stad	280	327 ⁷ / ₈	384 ¹¹ / ₁₆	1,464 ¹¹ / ₁₆	2,173 ³ / ₁₆	11 ¹ / ₂	5	51	8	40	8	5	100	30	310	40	200	50	40	1,000	55	50	105	38	25	110	204,168	32	—	63,224	16	—	31,632	32	—	422	6	—	598	10	6	261	24	—	—	—	694	28	—	—	—	1,676	20	6	4	—	—	167	24	—	296	—	2	52	26	8	1,687	42	8	380	—	—	183	16	—	158	16	—	721	32	—	766	28	8	1,050	—	—	559	25	8	1,616	32	—	8,598	40	4		
Norrtelje	146	231 ¹ / ₂	170 ¹ / ₂	403 ¹ / ₂	806 ¹ / ₂	1 ¹ / ₂	20	72	20	10	4	6	25	120	360	100	60	24	36	175	46	6	120	8	90	110	178,075	—	—	25,020	—	—	37,005	—	—	108	36	—	480	10	5	453	—	—	—	—	821	21	3	—	—	1,863	19	8	4	42	—	152	36	—	—	—	62	5	4	646	32	10	625	9	7	—	—	883	16	—	1,508	25	7	1,012	9	5	52	—	—	364	8	8	1,967	12	—	7,633	47	6				
Sigtuna	96	192 ¹ / ₂	64 ¹ / ₂	880 ¹ / ₂	1,137 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂	15	40	22	12	4	3	70	90	240	84	60	16	21	350	21	14	57	40	46	74	45,983	32	—	16,211	32	—	850	—	—	42	24	—	126	4	3	96	—	—	39	—	—	114	—	—	197	16	—	—	—	614	44	3	3	44	—	60	12	—	—	—	23	42	8	394	21	4	86	32	—	—	—	20	—	—	106	32	—	59	16	—	—	—	66	32	—	311	40	9	1,641	45	—	
Östhammar	108	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	—	—	—	—	—	120	24	3	80	16	30	68	59,477	16	—	—	—	—	—	—	—	65	36	—	123	45	10	327	14	—	30	—	—	79	40	—	—	—	626	39	10	—	8	—	93	36	—	—	—	23	42	8	306	32	—	100	—	—	200	—	—	100	—	—	133	16	—	—	—	10	—	—	1,317	44	—	2,912	26	6						
Öregrund	153	18	230	445	693	4 ¹ / ₂	—	5	6	—	—	—	40	—	25	30	—	—	—	240	7	—	109	—	59	—	44,201	24	—	18,357	—	—	—	—	—	67	30	—	119	5	7	307	9	—	74	—	—	64	40	—	—	—	632	36	7	6	17	—	97	12	—	—	—	28	32	—	280	—	—	80	—	—	—	—	—	33	16	—	—	—	1,070	16	3	2,442	1	10												
Waxholm	145	36	14 ¹ / ₂	224	274 ¹ / ₂	1	3	9	4	2	—	1	20	26	36	28	14	—	5	100	10	—	25	10	20	30	70,240	—	—	16,100	—	—	3,316	—	—	94	12	—	187	—	—	450	—	—	—	—	—	400	—	—	—	—	—	1,131	12	—	—	32	—	133	24	—	—	—	—	—	250	—	—	600	—	—	—	—	—	—	—	—	31	12	—	2,646	32	—														
Summa	928	805 ¹ / ₂	861 ¹ / ₁₆	3,417 ³ / ₁₆	5,085 ¹ / ₁₆	24 ¹ / ₂	43	177	60	64	16	15	275	266	974	282	334	90	102	1,985	163	73	496	112	270	392	599,146	8	—	138,913	—	—	72,803	32	—	501	—	—	1,634	28	7	1,894	47	—	143	—	—	2,174	33	3	197	16	—	6,545	28	10	19	47	—	705	—	—	296	—	2	191	5	4	3,565	32	10	1,871	41	7	383	16	—	1,525	—	—	3,780	9	7	2,321	22	1	1,102	—	—	1,033	34	4	6,315	13	—	25,876	1	2

Stockholm i Landskontoret den 45 December 1854.

B. U. P. Normelli.

Stockholms Län för åren 1848, 1849 och 1850.

	Hemman.		Dessa Lägenheter, Åker och Jordbruksmark.	Utsäde af					Medelafkastning, sedan utsädet är afdraget.					Underhållna Kreatur.					Uppskattadt Värde.						
	Fornbete	Örnabete		Hörs.	Reb.	Korn.	Höfr.	Bländst.	Äter.	Poules.	Hästar.	Ovar.	Kor.	Ungspäkap.	Får.	Svin.	Gröar.								
Lustslott med dertill hörande hemman . . .	81	81	3	8	33	24	12	8	2	33	48	165	120	60	40	8	159	13	16	72	8	20	32	—	95,000
Kungs och Kungs-Ladugårdar . . .	424	461	—	78	236	127	71	74	23	470	533	1,580	695	387	304	149	2,670	163	140	513	73	262	175	—	387,650
Derunder lydande eller eljest Kronan särskildt förbehållne och för dess räkning utarrenderade eller disponerade hemman . . .	22,224	28,128	—	78	163	109	30	33	16	259	546	1,058	643	195	204	112	1,463	104	94	330	20	120	120	—	213,000
Dito andra lägenheter, såsom Stallar . . .	—	—	8	5	15	20	10	—	—	100	35	105	73	100	30	—	500	12	12	50	—	20	20	—	122,450
Dito Lägenheter . . .	—	—	35	—	29	16	3	—	5	31	—	174	112	24	—	35	217	31	31	56	—	52	63	—	109,500
Dito Qvarnar . . .	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33,200
Dito Fisker . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,100
Krona-Säterier . . .	172	201	271	131	60	36	20	12	192	197	838	316	181	100	63	—	992	43	56	165	34	209	105	—	115,500
Frälse-Säterier och Ladugårdar . . .	569	609	809	4,662	1,887	1,383	465	591	5,588	6,188	28,225	11,057	6,590	3,150	3,150	36,458	2,049	2,030	5,572	1,490	23,764	3,365	8	—	4,947,300
Skatte-Säterier . . .	—	—	—	—	39	28	20	18	4	68	35	213	168	112	103	25	436	33	44	71	19	100	54	—	33,500
Säter-Rusthåll . . .	7	7	102	368	281	170	79	36	637	710	3,093	1,631	878	501	307	383	3,680	283	151	619	231	908	456	—	558,225
Är- och Renslemman . . .	62	84	74	510	219	188	39	68	613	582	3,079	1,260	946	215	357	—	3,680	283	151	619	231	908	456	—	333,400
Frälsehemman . . .	1,210	1,499	1,043	7,837	3,746	1,827	815	883	8,924	7,295	42,430	20,451	9,629	4,505	4,944	43,446	5,394	5,168	8,875	3,177	14,471	6,380	21	—	6,642,640
Frälse Skattehemman . . .	236	234	236	2,234	1,137	401	281	282	2,614	1,597	11,183	6,208	2,479	1,300	1,199	16,169	1,700	246	3,004	1,004	4,607	1,654	8	—	1,161,285
Kronhemman . . .	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16,535
Krona-Rusthåll . . .	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35,000
Krona Augmenthemman . . .	73	91	—	40	10	8	1	5	31	33	243	122	47	5	23	193	23	10	48	7	64	35	—	—	31,800
Krona Skattehemman . . .	841	1,003	715	5,712	3,188	1,198	713	753	7,243	4,928	29,852	17,555	6,330	3,947	4,331	40,801	4,666	671	7,347	2,542	11,389	3,896	24	—	3,314,925
Dito Rusthåll . . .	206	214	206	1,330	779	239	196	327	1,393	1,138	7,165	3,936	1,926	1,109	781	8,100	1,105	230	1,779	537	2,739	987	—	—	1,081,550
Dito Augmenthemman . . .	271	307	208	1,746	987	438	227	300	1,864	1,318	8,946	5,632	2,415	1,231	1,192	10,724	1,454	184	2,493	376	5,390	1,197	—	—	1,057,125
Militär-höställen . . .	47	63	47	320	190	74	30	27	278	299	1,725	1,113	623	280	160	1,598	233	64	408	105	613	200	—	—	252,750
Civila dito . . .	24	32	24	165	73	28	28	17	162	168	878	388	111	140	96	924	106	243	71	289	132	—	—	102,450	
Ecklesiastiska dito . . .	101	121	110	805	444	211	100	96	874	819	4,396	2,332	1,014	512	540	5,078	481	231	957	356	1,396	577	—	—	544,000
Adomsthemman, Skatte . . .	42	42	—	16	12	6	4	1	12	24	80	60	30	20	4	48	22	—	28	8	48	16	—	—	20,500
Dito Skatte . . .	5	5	—	28	18	6	5	3	37	29	135	100	101	28	4	234	26	2	44	17	73	24	—	—	14,000
Dito Krona . . .	734	734	35	251	185	85	63	17	227	339	1,272	932	437	327	81	1,094	296	20	425	131	728	242	—	—	187,075
Hospital- och Barmhjärtshemman, Frälse . . .	33	45	30	117	101	48	30	9	97	184	761	537	254	159	45	123	162	18	227	61	384	134	—	—	163,950
Dito Skatte . . .	11	11	—	6	4	2	1	1	4	6	20	20	10	5	4	16	8	—	11	3	18	6	—	—	4,750
Dito Krona . . .	5	7	5	20	15	8	5	1	15	30	100	75	40	25	4	60	27	—	35	10	60	20	—	—	18,900
Dito Lägenhet . . .	1	1	1	3	2	—	—	—	2	4	18	14	—	—	4	4	14	2	2	4	—	5	4	—	200
Krona-Säterier, Skatte . . .	1	1	—	3	2	—	—	—	2	4	18	14	—	—	4	4	14	2	2	4	—	5	4	—	4,000
Löflemman, Frälse . . .	54	63	—	30	11	6	6	4	61	—	120	55	24	27	20	246	14	—	57	15	76	25	11	—	22,100
Dito Skatte . . .	6	6	—	12	3	3	3	1	21	—	48	15	12	15	7	126	6	—	35	9	46	14	—	—	6,225
Dito Krona . . .	9	9	—	8	2	2	2	1	16	—	32	10	8	10	5	96	6	—	25	9	35	18	—	—	10,500
Posthemman, Skatte . . .	1	1	1	6	2	2	2	1	7	7	24	10	8	10	5	50	6	—	10	4	12	4	—	—	5,500
Religions-Skolehemman . . .	31	32	2	25	16	4	5	2	40	14	125	96	24	24	12	280	21	10	32	13	70	19	—	—	7,750
Skattlade beläggde Torp, Urdor, Urd																									

S t a t s

B i d r a g.

Bevilling efter 1848 års Förordning.

Efter 1sta Artikel.

§§ 2, 19, 20, 21, 24, 25 & 26.

§§ 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33 & 36.

Efter 3dje Artikel.

Brännings-afgift.

§§ 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

10,785 18 - 63,398 18 4 5,216 5 3 81 9 9 31,663 2 4 111,144 5 8 98,504 20 1 29,138 30 9 61,983 23 15,218 21 - 110 32 - 600 - - 205,355 34 4 33,003 23 1 117,971 11 1 71,997 35 8 18,323 17 - 16,000 23 - 106,321 27 5 19,172 24 - 42,616 34 1 91,732 3 3 48,087 16 - 775,873 16 1 1,511 24 7

Ständiga Råntor.

Efter 2da Artikel.

§§ 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33 & 36.

Efter 3dje Artikel.

Brännings-afgift.

§§ 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

10,785 18 - 63,398 18 4 5,216 5 3 81 9 9 31,663 2 4 111,144 5 8 98,504 20 1 29,138 30 9 61,983 23 15,218 21 - 110 32 - 600 - - 205,355 34 4 33,003 23 1 117,971 11 1 71,997 35 8 18,323 17 - 16,000 23 - 106,321 27 5 19,172 24 - 42,616 34 1 91,732 3 3 48,087 16 - 775,873 16 1 1,511 24 7

Klereci-Statens underhåll.

Kyrkoherdars.

Kapellänars.

Kyrkobetejnings.

Summa.

Fattigför-sörj-nig.

Skjuts.

Våghållning.

Diverse afgif-ter, onera och allmänna bevar.

Summa Stats-Bidrag.

10,785 18 - 63,398 18 4 5,216 5 3 81 9 9 31,663 2 4 111,144 5 8 98,504 20 1 29,138 30 9 61,983 23 15,218 21 - 110 32 - 600 - - 205,355 34 4 33,003 23 1 117,971 11 1 71,997 35 8 18,323 17 - 16,000 23 - 106,321 27 5 19,172 24 - 42,616 34 1 91,732 3 3 48,087 16 - 775,873 16 1 1,511 24 7